

udtalt, at han aldeles havde opgivet denne Theori som ganske ubrugbar, samt at Fæstene som saadanne ikke havde nogen Medieidomsret, men at Staten, der havde Eiendomsretten over hele Godsset paa Bondestandens Vegne, havde Raadighed over det omhandlede Gods, eller — som jeg tror, man nok saa vel kan udtrykke det — man har gjennem Fæstepligten søgt at opnaa det Statshensyn at forhindre de smaa Eiendomme fra at gaa op i de store. Naar det imidlertid er Lovgivningens Mening, at Fæstebaandet ikke er lagt paa Gaarden til Fordel for den enkelte Fæster, men derimod til Fordel for hele Bondebefolkningen som saadan, og for at gjøre det lettere for denne at komme i Besiddelse af Jorden paa rimelige Vilkaar, forekommer det mig indlysende, at Baandet er paalagt ikke til Fordel for den enkelte Fæster, men til Fordel for Bondestanden i dens Helhed, og der maa da ogsaa kunne disponeres over Afsløsningssummen paa en saadan Maade, at den ikke bliver til Fordel for den enkelte Fæstegaardmand, der i Diebliffet sidder ved Gaarden, men til Fordel for Bondestanden som Helhed. Denne Tanke tilhører ikke mig, men den er udtalt og har fundet sin Form i det Lovforslag, som for et Par Aar siden fremkom fra Regjeringens Side, og det forekommer mig utvivlsomt, at den Ordning af Forholdet, som deri foresloges, i en ganske anderledes Grad fyldestgjør Retfærdighedens Fordringer end den Ordning, som er bragt i Forslag i nuværende Lovudkast. Det er ganske vist, at der ikke ved den Ordning, som foresloges i Regjeringens Udcast, vilde tilfikkres de Fæstegaardmænd, som nu sidde ved Gaardene, en saa stor Fordel, som Tilfældet vil være efter nuværende Lovforslag; men den Omstændighed, at de nuværende Gaardmænd ville blive mindre heldig stillede, har efter min Mening kun en underordnet Betydning. Jeg tvivler ingenlunde om, at de Gaardmænd, som forleden bleve omtalte af det ærede Medlem for Beile Amts 2den Valgfreds (Berg) — og det var jo efter hans Erklæring de allerfleste Gaardmænd — tænke saa adelt og friindret, at de gjerne ville afgive deres politiske og kommunale Rettigheder til Fordel for deres mindre vel stillede Medborgere; men jeg tør vistnok ogsaa forudsætte, at disse samme Gaardmænd ikke vilde være mindre høisindede, naar der blev Tale om økonomiske Fordele, og at det vilde naade deres fulde Samstemning, naar det nuværende Lovforslag blev forandret saaledes, at de økonomiske Fordele, som det ønskes at tilfikkres Gaardmændene alene, som hele Bondebefolkningen som saadan til Gode. Hvad angaar de Gaardmænd, der ikke tænke saaledes, men som sætte deres egne Interesser høist, mener jeg, at man hverken kan eller bør igge Hensyn til dem. Dernæst har Spørgsmaalet ogsaa en anden Side. Jeg tror heller ikke, at den Sætning vil blive modsagt her i Salen — navnlig ikke efter den Maade, hvor-

paa et Andragende, som er indkommet her, har foranlediget, at et ganske nyt konstitutionelt Massineri er blevet sat i Bevægelse — at der er al mulig Opfordring for os til at tage Hensyn til, hvorledes dette Lovforslag — hvis det virkelig skulde udkomme som Lov — vilde virke paa den Bevægelse, som vi vistnok Alle ere enige om har Kraap paa vor største Opmærksomhed. Vi ere jo Alle enige om, at denne Bevægelse i og for sig er fordærlig, det, som danner en Meningsforskjel mellem os, er Valget af de rette Midler til at modarbejde den; men der kan efter min Mening ikke være mindste Tvivl om, at vi ved at gaa den Vej, som Lovforslaget tilfæter, ligesom ville arbejde denne Bevægelse i Hænderne. Dette har maaske ikke for Diebliffet noget, saa Afstøffende ved sig for Folkethingets Flertal, thi for Diebliffet staar jo Sagen saaledes, at denne politiske Retning sympathiserer med og har udtalt sin varme Tilslutning til Flertallet her i Salen; men jeg tror at turde gaa ud fra som en afgjort Sag, at dette Forhold ikke vil vedblive. Saafraat denne Bevægelse kommer paa det Rene med, at den har forregnet sig, idet vi Alle her i Salen — som jeg allerede har tilladt mig at bemærke — ere enige om, at den i og for sig bør modarbejdes, men at der kun er Spørgsmaal om Valget af de rette Midler dertil, vil ogsaa denne Stemning fuldstændig forandre sig, og Agitationen vil da begynde forfra imod Folkethinget som Helhed, saavel imod den Side, jeg tilhører, som imod den modsatte Side af Salen. Det har derfor sin Interesse at lægge Mærke til, hvilke Agitationsmidler denne Retning har brugt i tidligere Dage, inden den forandrede sin Position, og inden den indtog den venstfælige Holdning til det nuværende Folkethings Flertal, som den indtager i dette Dieblif. Den Gang var det Løsenet i hele den Agitation, som fandt Sted, at den Repræsentation, man havde i det daværende Folkething, ikke kunde siges at repræsentere den menige Almue, men at den kun forsvarede Gaardmændenes Interesser, saaledes at det, der ikke tilfikkres disse Interesser, ikke kunde vente nogen velvillig Tilslutning her i Salen. Nu kan jo vistnok ingen Bestyrelse være mere ugrundet end denne. (S. A. Hansen: Na!) Ja, jeg veed ikke, om der er Nogen, som har en modsat Mening, men jeg for mit Vedkommende har troet, at vi Alle vare enige om, at det navnlig var vor Opgave at sørge for den ubemidlede Samfundsklasses Interesser, og at dette — hvilket ogsaa ved Finantslovens 1ste Behandling blev udtalt af forskjellige ærede Medlemmer — var et Formaal, som man under ingen Sags Behandling maatte tabe af Sigte. Det forekommer mig imidlertid klart, at man, hvis Lovforslaget i sin nuværende Form blev ophøjet til Lov, derved vilde give denne Agitation et meget farligt Vaaben i Hænde; thi der kan ingen Tvivl være om, at man i den Maade,